

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
PAREIGŪNŲ IR KARIŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ ĮSTATYMO NR. I-693 6 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo (toliau – Įstatymas) Nr. I-693 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) parengimą paskatino tai, kad dėl ankstesnio priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo pareigūnų statuso reglamentavimo ir pareigybių priskyrimo statutinėms (arba darbo sutarties pagrindu) 2001 – 2008 metais, priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnybos pareigūnai pateko į itin nepalankią padėtį. Dalis dabartinių priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo pareigūnų prieš priimant Vidaus tarnybos statutą 2003 metais dirbo priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnyboje darbo sutarties pagrindais. Pareigūnai dirbo skirtingu statusu (pagal darbo sutartį arba statutiniais tarnautojais) dėl formalių, su funkcijomis ir atliekamu darbu nesusijusių priežasčių – kai kuriuose padaliniuose nebuvo įsteigtos statutinės pareigos, be to – pareigūnų statuso pakeitimas užtrukdavo ir dėl administracinių sprendimų. Nepaisant to, dabartiniai pareigūnai, dirbdami pagal darbo sutartį faktiškai vykdė visas reikiamas funkcijas priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo srityje. Vėliau, pareigūnai buvo perkelti į statutinės pareigos ir jų statusas reglamentuotas Vidaus tarnybos statutu. Vidaus tarnybos statutas, be kita ko – nustato tarnybos laiką - maksimalią amžiaus ribą iki kurios gali tarnauti pareigūnai, šiuo metu tai reglamentuoja Vidaus tarnybos statuto 75 straipsnis. Susidarė situacija, kai ne dėl pareigūnų kaltės, dalį laiko jie tarnavo priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo tarnyboje darbo sutarties pagrindu, nors vėliau tos pareigos buvo priskirtos statutiniams valstybės tarnautojams. Dar daugiau – pareigūnai, dirbdami darbo sutarties pagrindu negalėjo sukaupti teisės į pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme nustatytą pensiją. Pasitaiko ir gali pasitaikyti situacijų, kai pareigūnai pasiekę maksimalią vidaus tarnybos amžiaus ribą, nėra arba nebus sukaukę tarnybos laiko pareigūno pensijai gauti, nes dalis jų tarnybos laiko (darbo sutarties pagrindais) neįskaitoma į tarnybos laiką pensijai gauti.

2024-01-01 įsigaliojus naujai Vidaus tarnybos statuto redakcijai, į vidaus tarnybos stažą pradėtas įskaičiuoti pareigūnų darbo laikas, dirbtas profesionaliosios priešgaisrinės apsaugos padalinio vadovu, operatyviniu budėtoju, profilaktikos instruktoriumi, sargybos viršininku, skyrininku, ugniagesiu (gaisrininku), vairuotoju, dispečeriu, dujų ir dūmų apsaugos tarnybos meistrų (priešdūminės ir priešdūjinės tarnybos meistrų) dirbtas darbo sutarties pagrindais, jeigu vėliau šis darbuotojas buvo paskirtas statutiniu priešgaisrinės apsaugos pareigūnu.

Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme galioja panaši nuostata, tačiau, į tarnybos laiką pareigūno pensijai skirti yra įskaitomas tik iki 1995-01-01 buvęs pareigūnų darbo laikas Darbo sutarties įstatymų pagrindais (Įstatymo 16 straipsnis). Be to, pagal šiuo metu galiojantį Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo reguliavimą, į tarnybos laiką įskaitomas, pavyzdžiui, tarnybos Antrajame operatyvinių tarnybų departamente prie Krašto apsaugos ministerijos laikas **darbo sutarties ir Valstybės tarnybos įstatymo pagrindais**, jeigu vėliau tos pareigos priskirtos statutinio tarnautojo pareigoms (Įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 4 punktas). Susidaro situacija, kad daliai asmenų, kurie prieš priskiriant pareigas statutinėms dirbo darbo sutarties ar valstybės tarnybos įstatymo pagrindu, yra įskaitomas laikas į pareigūno tarnybos trukmę valstybinei pensijai gauti, o ugniagesiams atsidūrusiems analogiškoje situacijoje – toks laikas neįskaitomas.

Manytina, jog būtina suvienodinti pareigūnų ir karių tarnybos laiką valstybinei pensijai gauti, ir užtikrinti, kad vidaus tarnybos pareigūnų, dirbusių vidaus reikalų įstaigose darbo sutarties pagrindais dar iki Vidaus tarnybos statuto priėmimo 2003 metais ir dalį laiko po Vidaus tarnybos statuto priėmimo, iki buvo užbaigtas pareigybių pertvarkymas.

Įstatymo projekto tikslas – užtikrinti, kad pareigūnams, šiuo metu tarnaujantiems vidaus tarnyboje statutiniais pareigūnais, visi periodai, kai jie dirbo priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo darbus, būtų įskaitomi į tarnybos stažą pareigūno pensijai gauti. Pabrėžtina, kad pareigūnai, kuriems aktualus 2001 – 2003 m. periodas, dažnu atveju jau yra sukaupę tarnybos stažą pareigūno pensijai gauti (ar netrukus jį sukaups), o teisingas stažo skaičiavimo sureguliuavimas paskatintų pareigūnus likti tarnyboje sukaupiant didesnę dalį tarnybos laiko.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

Įstatymo projekto iniciatorius Seimo narys Andrius Vyšniauskas. Prie įstatymo rengimo prisidėjo Nacionalinis pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimas (NPPSS).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą, pareigūnų ir karių valstybinės pensijos už tarnybą gavėjui yra mokamas už tarnybos laiką, kai pareigūnas ėjo statutinės vidaus tarnybos pareigūno pareigas, papildomai į šį laikotarpį įskaitant Darbo sutarties įstatymo pagrindu eitas pareigas už laikotarpį iki 1995 metų. Tarnybos Antrajame operatyvinių tarnybų departamente prie Krašto apsaugos ministerijos laikas darbo sutarties ir Valstybės tarnybos įstatymo pagrindais laikas yra įskaitomas visas, jeigu vėliau tos pareigos priskirtos statutinio tarnautojo pareigoms.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo pareigūnams į tarnybos laiką pareigūno pensijai gauti nėra įskaitomas laikas, kurį jie dirbo darbo sutarties pagrindais, net jei vėliau šios pareigos ir priskirtos vidaus tarnybai.

Įstatymas reglamentuoja dalį pareigūnų tarnybos laiko, dirbto pagal darbo sutartį, įskaitymą į tarnybos laiką pensijai gauti. Tačiau yra įskaitomas tik Darbo sutarties įstatymo pagrindu dirbtas laikas ir tik iki 1995-01-01, kai įsigaliojo Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymas.

Darbo sutarties įstatymas neteko galios 2003-01-01, įsigaliojus 2002-06-04 priimtam Darbo kodeksui. Tuo tarpu Vidaus tarnybos statutas buvo priimtas vėliau ir įsigaliojo tik 2003-05-01. Be to, kaip minėta anksčiau – kai kurie ugniagesiai gelbėtojai ne iš karto buvo perkelti į naujai steigiamas statutinės pareigas – valstybinės priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo sistemos padaliniai buvo pertvarkomi įsteigiant statutinės pareigybes ir į jas perkelti asmenis dirbusius pagal darbo sutartį ilgą laiką po Vidaus tarnybos statuto įsigaliojimo (iki ~2007 metų). Dėl šių priežasčių, nesusijusių su individualių pareigūnų valia, dalis ugniagesių gelbėtojų vidaus tarnybos pareigūnų statusą įgavo vėliau, tik įsteigus statutinės pareigybes.

Toks reguliavimas istoriškai buvo nustatytas ne tik tarnybos laikui pareigūnų ir karių valstybinei pensijai apskaičiuoti, bet ir apskaičiuoti pareigūno vidaus tarnybos stažui. Galiojančio Vidaus tarnybos statuto 56 straipsnio 1 dalies 6 punkto nuostatos, reguliuojančios vidaus tarnybos pareigūnų stažo apskaičiavimą nuo 2024-01-01 yra pakeistos ir į vidaus tarnybos stažą yra įskaitomi laikotarpiai, kuriuos valstybinės priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo sistemos pareigūnai iki tapdami statutiniais valstybės tarnautojais dirbo darbo sutarties pagrindu. Atsižvelgiant į tai siūloma suvienodinti tarnybos laiko valstybinei pareigūno pensijai skirti ir vidaus tarnybos stažo reguliavimą, pašalinant dalį pareigūnų diskriminuojančias normas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

Priėmus siūlomą teisinį reguliavimą, į pareigūnų ir karių valstybinės pensijos tarnybos laiką bus įskaitomas pareigūno darbas pagal darbo sutartį, bus išvengta ginčų dėl tarnybos laiko įskaitymo ir suvienodintas tarnybos laiko pareigūnų ir karių valstybinei pensijai gauti ir vidaus tarnybos stažo skaičiavimas. Pakeitus reguliavimą, neliktų teisinės spragos, dėl kurios pareigūnai negali tarnauti toliau vidaus tarnyboje, tačiau dėl nuo jų nepriklausančių aplinkybių ne visas jų tarnybos laikas yra įskaitomas į tarnybos laiką pareigūno pensijai gauti ir dėl to jie negali gauti pareigūno pensijos.

Taip pat šie pakeitimai leis užtikrinti, kad darbo užmokesčio pakeičiamumo norma valstybinę pareigūnų ir karių pensiją gaunančių asmenų tarpe bus didesnė – t.y. stažą sukaupusiems ir į pensiją išėjusiems pareigūnams bus mokama didesnė pensija.

Siūloma, kad šis reguliavimas būtų taikomas visiems pareigūnų ir karių valstybinių pensijų gavėjams (jau esamiems ir tiems, kurie gaus ateityje), nustatant, kad ši nuostata gali būti taikoma tik apskaičiuojant (perskaičiuojant) pareigūnų ir karių valstybines pensijas nuo 2025-01-01.

Manytina, jog toks reguliavimas užtikrins pareigūnų teises, paskatins pareigūnų motyvaciją ir pasitikėjimą valstybe bei leis užtikrinti, kad tie pareigūnai, kurie dar gali tarnauti, nors formaliai ir gali pasinaudoti teise į pareigūnų ir karių valstybinę pensiją, apsispręstų tarnyboje likti ilgiau.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:

Įstatymas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymo įgyvendinimas neturės neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Įstatymui įgyvendinti iki 2025 m. sausio 1 d. turės būti priimti įgyvendinamieji teisės aktai - patikslinti Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatai, patvirtinti Vyriausybės 2015-02-11 nutarimu Nr. 128, kiti teisės aktai, taip pat šio Įstatymo įgyvendinimas yra susijęs su būsimo 2025 m. Valstybės biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo nuostatomis.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymo projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Įstatymams įgyvendinti Vyriausybė arba jos įgaliota institucija turės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus iki įstatymų įsigaliojimo.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Priimto Įstatymo projekto įgyvendinimas pareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų. Įstatymo reguliavimas yra aktualus santykinai nedidelei daliai Valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos valstybinę pensiją gaunančių asmenų, susijęs su neženkliau (1-5 proc.) pareigūnų pensijos dydžio padidėjimu. Tikslūs duomenys apie papildomai įskaitytiną stažą pareigūnų ir karių valstybinę pensiją gaunantiems pareigūnams turėtų būti surinkti ir susisteminti, todėl dabar galimi tik preliminarūs vertinimai atsižvelgiant į bendrą pagal darbo sutartis dirbusių pareigūnų skaičių, kurie vėliau buvo paskirti į pareigūno pareigas, bendroje pareigūnų ir karių valstybinę pensiją gaunančių asmenų dalyje, vertinant, kad tik nedidelei daliai gavėjų (~10 proc.) būtų įskaityta iki 5 proc. nuo bendro pareigūnų ir karių valstybinės pensijos dydžio suma. Preliminariais skaičiavimais 2025 m. gali prireikti iki 100 tūkst. Eur papildomų asignavimų.

Valstybės biudžeto lėšos būtų sutaupytos, jei tai paskatintų pareigūnus likti tarnyboje ir dėl to pareigūnai nesinaudotų teise gauti pareigūno pensiją.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimo ir išvadų neprašyta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia šiam įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą: „pareigūnų ir karių valstybinės pensijos“, „tarnybos laikas pareigūnų ir karių valstybinei pensijai gauti“

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia

Seimo nariai